

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I ACa 751/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Bess
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek (spr.) SSA Marek Boniecki
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Marta Sekuła

po rozpoznaniu w dniu 29 czerwca 2021 r. w Krakowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. D.

przeciwko M. Ł. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 25 lutego 2020 r. sygn. akt I C 1904/19

uchyla zaskarżony wyrok, sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Jerzy Bess SSA Marek Boniecki

Sygn. akt : I ACa 751/20

UZASADNIENIE

Powód J. D. wniósł o zasądzenie od pozwanej M. Ł. (1)

- 18.000 EUR wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 11.02.2015r. do dnia 31.12.2015r., a od dnia 1.01.2016r. do dnia zapłaty w wysokości ustawowej za opóźnienie,
- 28.000 USD wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 11.02 2015r. do dnia 31.12.2015r., a od dnia 1.01.2016r. do dnia zapłaty w wysokości ustawowej za opóźnienie,

- 20.400 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 14.03.2015r. do dnia 31.12.2015r., a od dnia 1.01.2016r. do dnia zapłaty w wysokości ustawowej za opóźnienie.

Ponadto domagał się obciążenia oponentki procesowej kosztami postępowania

Uzasadniając zgłoszone roszczenia podniósł, że od 1993r. podjął współpracę z M. Ł. (2), polegającą na udzielaniu mu pożyczek pieniężnych, których spłata zabezpieczana była przez pożyczkobiorcę weksłami.

W jej ramach, udzielił poprzednikowi prawnemu pozwanej w dniu 10 lutego 2014r. pożyczki na kwotę 18.000 EUR zabezpieczonej wekslem na taką sumę wekslową i w tym samym dniu kolejnej pożyczki w wysokości 28.000 USD zabezpieczonej wekslem na taką kwotę.

W dniu 13 marca 2014r. strony zawarły umowę tego samego rodzaju na kwotę 180.000 zł zabezpieczonej wekslem na kwotę 180.000 zł. J. D. zaznaczył, że z umowy zawartej 13 marca 2014r. dochodzi jedynie kwoty 20.400 zł, gdyż co do pozostałej jej części istnieje spór z pozwaną co do sposobu zarachowania kwoty 159.600 zł zapłaconej przez poręczyciela wekslowego.

Powód wskazał, że pomimo upływu terminu zwrotu pożyczkodawca nie zwrócił kapitału. Argumentował, iż na skutek śmierci M. Ł. (2) spadek po nim nabyła z dobrodziejstwem inwentarza jego żona, - pozwana.

Swoje uprawnienie do dochodzenia wskazanych wyżej sum wywodził także z umowy cesji z P. D., także wierzycielem pożyczkowym zmarłego.

Sąd Okręgowy w K. wydał w dniu 15 grudnia 2018r nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, którym uwzględnił żądania pozwu w całości, przy czym wskazał w treści tego orzeczenia na uprawnienie pozwanej do powoływania się na ograniczenie jej odpowiedzialności w zakresie spełnienia zasądzonych od niej świadczeń do stanu czynnego spadku po M. Ł. (2).

W zarzutach od nakazu i dalszych pismach procesowych M. Ł. (1), zakwestionowała nakaz w całości, domagając się jego uchylenia i oddalenia powództwa oraz obciążenia powoda kosztami sporu.

W swoim stanowisku podniosła zarzut przedawnienia roszczeń opartych wekslowej odpowiedzialności jej męża, tak bowiem [wyłącznie] identyfikowała roszczenia J. D..

Ponadto odwoływała się do ograniczenia swojej odpowiedzialności za długi męża wynikającego z faktu przyjęcia spadku po nim z dobrodziejstwem inwentarza. W tym zakresie twierdziła, iż wartość aktywów spadkowych wynosiła 2.246.839,21 zł. Wobec faktu, iż spłaciła tytułem długów spadkowych sumę 2.633.147,70 zł, jej odpowiedzialność za długi kolejne, wynikające z roszczeń powoda dochodzonych w tym postępowaniu jest wyłączona.

Argumentowała też, że J. D. otrzymał od niej kwotę 12.159,12 zł, tytułem spłaty zobowiązań zmarłego męża.

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2020r Sąd Okręgowy w Krakowie :

- uchylił nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w K. w postępowaniu nakazowym w dniu 15 grudnia 2018 r., sygn. akt: (...) [pkt I],

- oddalił powództwo [pkt II],

- zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 8.856 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej jej z urzędu [pkt III] oraz

- przyznał adwokatowi A. S. kwotę 8.856,00 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu. [pkt IV sentencji orzeczenia].

Za okoliczności niesporne pomiędzy stronami Sąd I instancji uznał to , że :

W dniu 10 lutego 2014 r. w K. , M. Ł. (2) wystawił weksel własny na kwotę 18.000 EUR, opatrzony podpisem wystawcy , w którym wskazano jako remitenta J. i P. D. i oznaczeniem terminu zwrotu długu na dzień 10 lutego 2015 r.

W tym samym dniu M. Ł. (2) wystawił weksel własny na kwotę 28.000 USD opatrzony jego podpisem jako wystawcy , w którym wskazano jako remitenta J. i P. D. i termin zwrotu długu oznaczony na dzień 10 lutego 2015r.

W dniu 13 marca 2014r. mąż pozwanej wystawił weksel własny na kwotę 180.000 zł opatrzony swoim podpisem jako wystawcy , w którym wskazano jako remitentów te same co w poprzednich dokumentach osoby z terminem zwrotu długu oznaczonym na dzień 13 marca 2015 r.

M. Ł. (2) zmarł w dniu 30 kwietnia 2014 r. W dniu 28 października 2014 r. M. Ł. (1), żona zmarłego, złożyła przed notariuszem oświadczenie o przyjęciu spadku po nim z dobrodziejstwem inwentarza.

W zakresie okoliczności spornych Sąd i instancji ustalił następującej okoliczności :

W dniu 30 kwietnia 2014r. powód zawarł umowę cesji wierzytelności z P. D. na podstawie której cedent przeniósł nieodpłatnie na powoda wierzytelności jakie mu przysługiwały z tytułu opisanych wyżej pożyczek udzielonych M. Ł. (2).

W protokole zawierającym spis inwentarza masy spadkowej po zmarłym ustalono, że w sklepie jubilerskim, który prowadził , na dzień 2 maja 2014r. znajdował się towar na sumę 2.172.146,50 zł. Spis zawierał wykaz środków trwałych na kwotę 26.274,21 zł oraz nieruchomości oraz pojazdów wchodzących w skład spadku. W treści uzupełnienia protokołu z dnia 24 kwietnia 2015 r. zostały ujęte nieruchomości, ruchomości pozostawione przez zmarłego oraz długi spadkowe.

W ramach rozważań prawnych , uznając roszczenia J. D. za nieuzasadnione , Sąd Okręgowy ograniczył się do stwierdzenia , iż podziela zarzut obronny pozwanej, która wskazywała, iż jako wywodzone z weksli, które miały zabezpieczać spłatę zobowiązań jej męża z tytułu zawartych umów pożyczek roszczenia objęte żądaniem pozwu uległy przedawnieniu.

Argumentował, że dokumenty wystawione przez M. Ł. (2) posiadają wszystkie obligatoryjne elementy weksli własnych , wymienione w art. 101 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe i są wekslami ważnymi.

Do nich mają , w odniesieniu do terminu przedawnienia roszczeń z nich wywodzonych, zastosowanie art. 70 i 71 prawa wekslowego .

Uwzględniając wskazane w tych dokumentach terminy płatności sum wekslowych oraz datę w jakiej J. D. wszczął postępowanie przeciwko żonie dłużnika wekslowego, podniesiony przez nie zarzut przedawnienia jest usprawiedliwiony albowiem przed wniesieniem pozwu [18 października 2018r] , trzylatni termin wskazany w tych normach prawa wekslowego, upłynął.

W formie uwagi uzupełniającej tę ocenę, Sąd Okręgowy uznał za chybiony drugi z zarzutów obronnych M. Ł. (1), odwołujący się do ograniczenia jej odpowiedzialności za długi spadkowe. Jego zdaniem na ograniczenie to może się ona skutecznie powoływać dopiero na etapie postępowania egzekucyjnego.

Do kognicji Sądu orzekającego o roszczeniach J. D. , nie należy badanie, czy istnieje majątek pozwalający na zaspokojenie przypadającej na rzecz wierzyciela należności. A ewentualne nie pozostawienie majątku przez spadkodawcę nie stanowi podstawy do oddalenia powództwa jego wierzyciela.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu był przepis art. art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od tego wyroku złożył J. D. i zaskarżając go w całości, domagał się wydania przez Sąd Apelacyjny rozstrzygnięcia kasatoryjnego o przekazaniu sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Środek odwoławczy został operaty przede wszystkim z zarzucenie nierozpoznania istoty sprawy, którego realizacji skarżący upatrywał w ograniczeniu oceny jego roszczeń wyłącznie do ich wekslowej podstawy mimo, że z treści pozwu jednoznacznie wynikało, iż źródła ich powstania upatruje on także i niezależnie podstawy weryfikowanej przez Sąd w podstawie wynikającej z zawartych z M. Ł. (2) umowach pożyczek z 10 lutego i 13 marca 2014r.

Skarżący podnosił, że w tym zakresie Sąd I instancji nie poczynił żadnych ustaleń faktycznych, a wnioski dowodowe powoda zmierzające do potwierdzenia faktów doniosłych dla oceny istnienia roszczeń o kausalnych źródłach zostały przez Sąd I instancji, niezasadnie, oddalone.

Poza tym apelujący powołał następujące zarzuty:

- naruszenia prawa procesowego, w sposób mający dla treści orzeczenia istotne znaczenie, a to:

a/ art. 327⁽¹⁾ §1 pkt 1 kpc., wobec sformułowania uzasadnienia wyroku z 25 lutego 2020r w sposób nie pozwalający na jego kontrolę instancyjną, a w szczególności pominięcie w nim oceny roszczeń powoda jako wywodzonych z umów pożyczek, oraz jego zarzutu, iż podniesienie przez oponentkę procesową zarzutu przedawnienia stanowi z jej strony przejaw nadużycia prawa podmiotowego, zważywszy jak pozwana i pozostali członkowie rodziny zmarłego dłużnika, odnosili się do stanowiska powoda domagającego się zaspokojenia zobowiązań zaciągniętych przez zmarłego, bezpośrednio po zgonie M. Ł. (2)

Nieprawidłowości tej upatrywał również w tym, iż Sąd I instancji poczynił ustalenia faktyczne na podstawie dokumentów co do których uprzednio - na rozprawie w dniu 25 lutego 2020r., podjął decyzję procesową o nieprzeprowadzaniu z nich dowodu,

b/ naruszenia art. 235² §1 kpc w zw. z art. 299 kpc., jako następstwa nie wskazania w motywach kwestionowanego orzeczenia, przyczyn odmowy przeprowadzenia dowodów z dokumentów powoływanych przez J. D. oraz dowodu z przesłuchania stron mimo, że miały dla rozstrzygnięcia - dotycząc okoliczności związanych z zawarciem umów pożyczek - doniosłe znaczenie,

c/ art. 231 kpc. w zw. z art. 233 §1 kpc., wobec nie uwzględnienia przy wyrokowaniu wszystkich istotnych okoliczności sprawy,

- błędu w ustaleniach faktycznych, polegającego na zaniechaniu ustalenia, że uprawnienie powoda do dochodzenia roszczeń wobec pozwanej wywodzi się nie tylko z umowy cesji z P. D. ale także z J. G.

- naruszenia prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie lub nieuzasadnione niezastosowanie, mimo istnienia ku temu podstaw;

1/ art. 720 §1 kc w zw. Z art. 723 kc, wobec braku oceny roszczeń powoda jako wynikających ze stosunku pożyczki,

2/ art. 118 kc, w warunkach niepoprawnego uznania, iż termin przedawnienia zgłoszonych przez powoda roszczeń wynosi 3 lata mimo, że termin ten jest inny /dłuższy/, jako odnoszący się do roszczeń z tytułu umowy pożyczki, a wobec tego zarzut pozwanej, który Sąd nietrafnie podzielił, powinien być nie odnieść skutku w postaci oddalenia powództwa,

3/ art. 5 kc jako następstwa nie przeprowadzenia oceny tego zarzutu jako sprzecznego z zasadami współzycia społecznego mimo, iż skarżący wyraźnie odwoływał się, podając fakty, do tego, że tak należy zakwalifikować stanowisko M. Ł. (1)

4/ art. 1032 §1 i 2kc , wobec nie przeprowadzenia przez Sąd Okręgowy weryfikacji podstaw ograniczenia odpowiedzialności pozwanej za długi spadkowe męża,

5/ art. 74 §2 kc w zw z art. 720 §2 kc , wobec nie uznania weksli wystawionych przez M. Ł. (2) jako początku dowodu na piśmie , potwierdzającego , iż pomiędzy nim a J. D. doszło do zawarcia umów pożyczek ,

6/ art. 123 §1 pkt 1 w zw. z art. 71 prawa wekslowego poprzez uznanie , że termin przedawnienia roszczeń o podstawie wekslowej minął mimo , iż czynność skarżącego w postaci wstąpienia do postępowania o dział spadku po M. Ł. (2), w charakterze strony , jako wierzyciela zmarłego , co miało miejsce w 2015r , doprowadziło przerwania jego biegu.

Odpowiadając na apelację pozwana domagała się jej oddalenia jako pozbawionej usprawiedliwionych podstaw , w warunkach gdy powód jednoznacznie zidentyfikował podstawę dochodzonych roszczeń jako wekslową. Domagała się również przyznania na swoją rzecz od powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając apelację , Sąd Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy J. D. jest uzasadniony , prowadząc do podzielenia jako trafnego , zawartego w nim wniosku o wydanie przez Sąd II instancji rozstrzygnięcia kasatoryjnego.

W postępowaniu doszło do nierozpoznania istoty sprawy.

Zgodnie z ukształtowanym stanowiskiem Sadu Najwyższego , które jest podzielane przez skład Sądu Apelacyjnego rozpoznającego sprawę , polega ono na wydaniu przez Sąd niższej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem roszczenia powoda w znaczeniu procesowym albo też na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania lub materialnych i formalnych zarzutów strony przeciwnej.

Może ono być także konsekwencją niepoprawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa niwecząca roszczenie.

Oceny realizacji tej podstawy do ewentualnego wydania przez Sąd II instancji orzeczenia kasatoryjnego należy dokonywać na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego , stanowiących podstawę rozstrzygnięcia. Bez znaczenia dla niej pozostają możliwe wady postępowania czy też takie zarzuty pozwanego , które dla przedmiotu rozstrzygnięcia były irrelewantne.

/ por . także wyrażające podobne stanowisko , powołane jedynie dla przykładu , judykaty Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1999r , sygn. II UKN 589/98 oraz z dnia 27 czerwca 2014 , sygn. V CZ 45/14 , powołane za zbiorem Legalis /

Jak wynika w sposób nie budzący wątpliwości z motywów zaskarżonego wyroku , Sąd I instancji zakwalifikował roszczenia powoda o zapłatę wskazanych przez niego sum wyrażonych w walucie europejskiej oraz w złotych , tylko jako mające swoją podstawę w wekslach własnych wystawionych przez później zmarłego M. Ł. (2) , mających stanowić zabezpieczenie spłaty pożyczek obejmujących kwoty dochodzone pozwem.

Taka kwalifikacja roszczeń J. D. spowodowała , że do niej Sąd niższej instancji „ dostosował „ sposób prowadzenia postępowania rozpoznawczego, uznając za niedoniosłe dla ustaleń faktycznych istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia, te wszystkie dowody , które zaoferował dla wykazania okoliczności dotyczących ukształtowania pomiędzy ich stronami umów pożyczek z 10 lutego i 13 marca 2014r. Dlatego wnioski te zostały oddalone.

Sąd Okręgowy w istocie ograniczył postępowanie , a później także swoją ocenę prawną zgłoszonych roszczeń do zarzutów pozwanej , w tym w szczególności zarzutu m ich przedawnienia [przy takiej ich wekslowej , w zakresie podstawy , ich kwalifikacji].

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że zarzut, który, jako najdalej idący, skarżący sformułował w pierwszej kolejności, jest usprawiedliwiony także i w takim przypadku gdyby uznać, iż kwalifikacja dokonana przez Sąd meriti jest poprawna.

Oto bowiem, zarzutowi przedawnienia roszczeń traktowanych jako wywodzone z wystawionych przez pożyczkobiorcę weksli, obejmujących zapłatę wskazanych w tych dokumentach sumach wekslowych lub ich części, J. D. przeciwstawił zarzut nadużycia prawa podmiotowego przez M. Ł. (1), którego przejawem miało być posłużenie się tym zarzutem.

Apelujący już podczas postępowania rozpoznawczego przed Sądem Okręgowym powoływał się na fakty mające świadczyć o możliwej takiej kwalifikacji sposobu postępowania żony zmarłego.

Wobec tego obowiązkiem Sądu I instancji było kwestię tę ocenić o niej rozstrzygnąć, a to było możliwe dopiero po przeprowadzeniu dowodów służących potwierdzeniu lub sfalsyfikowaniu twierdzeń powoda mających wspierać jego ocenę o nadużyciu po stronie pozwanej.

Sąd takich dowodów nie przeprowadził, co więcej wnioski dowodowe J. D. służące temu celowi, oddalił. Także w ograniczonej rozmiarowo części motywów wyroku, poświęconej ocenie prawnej roszczeń dochodzonych pozwem, temu zagadnieniu nie poświęcił żadnej uwagi.

Przede wszystkim jednak, ocena prowadząca do wniosku o nierozpoznanie istoty sprawy wynika stąd, iż Sąd nie dostrzegł, że, jak trafnie podnosi to skarżący w motywach apelacji, już w pozwie określił podstawę zgłoszonych roszczeń alternatywnie wskazując, że mają one podstawę zarówno wekslową jak umowną, wprost wywodzoną z umów pożyczek, zawartych przez niego z mężem pozwanej 10 lutego i 13 marca 2014r. Taką podstawę tych roszczeń jednoznacznie wskazują sformułowania zawarte w motywach pozwu na jego stronach 7 i 8 / k. 9 i 10 akt /.

Zatem obowiązkiem Sądu I instancji było rozpoznać żądania powoda także w oparciu o stosunki podstawowe mające swoje źródło w umowach pożyczek, w tym ich zasadność weryfikować z punktu widzenia podniesionego przez M. Ł. (1) zarzutu przedawnienia.

/ por. w tej kwestii także powołany jedynie dla przykładu, judykat Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2006, sygn. II CSK 205/06 powołany za zbiorem Legalis - / wskazany, co należy zaznaczyć, także w środku odwoławczym powoda /.

Takiej oceny Sąd Okręgowy zupełnie nie podjął, odmawiając nie trafnie J. D. dopuszczenia dowodów wnioskowanych dla ustalenia okoliczności, które takiej ocenie właśnie miały - wedle jego twierdzeń - posłużyć.

Opisane zaniechanie Sądu Okręgowego decyduje o konieczności wydania przez Sąd Odwoławczy orzeczenia kasatoryjnego.

Wyrażone oceny i wnioski powodują też, że Sąd II instancji nie jest zobligowany do tego, aby odnosić się do wszystkich pozostałych zarzutów na których oparta została konstrukcja apelacji powoda. Ich odwoławcza weryfikacja jest wobec uchylenia zaskarżonego orzeczenia, zbędną.

Z podanych przyczyn Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku, na podstawie art. 386 §4 kpc w zw z art. 108 §2 kpc.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Jerzy Bess SSA Marek Boniecki